

SYSTEMY EDUKACJI W EUROPIE – STAN OBECNY I PLANOWANE REFORMY

SŁOWACJA

1. Populacja uczących się i język nauczania

Według stanu na dzień 31.12.2008 r. liczba mieszkańców Słowacji w wieku do 29 lat wynosiła 2 106 654 (38,9% ogółu ludności), a w wieku objętym obowiązkiem szkolnym (6-15 lat) było 584 362 dzieci i młodzieży (10,8% ogółu ludności). Urzędowym językiem nauczania jest język słowacki i – w niektórych regionach – język mniejszości (węgierski, ukraiński, niemiecki, ruski lub bułgarski). Nauczanie w językach mniejszości jest prowadzone w oddzielnych szkołach. Są także szkoły z dwujęzyczną strukturą administracyjną i oddzielnymi klasami: z krajowym językiem nauczania i takie, gdzie naucza się w języku mniejszości.

2. Administracja i finansowanie edukacji

Większość uczniów i studentów (w roku szkolnym 2009/10 było to 92,4% ogółu uczniów i studentów kształcących się w pełnym wymiarze na poziomie od edukacji przedszkolnej do szkolnictwa wyższego) uczęszczała do placówek publicznych, które są organizowane i prowadzone bezpośrednio przez władze publiczne. Szkoły wszystkich fundatorów (publiczne, prywatne, kościelne), które zapewniają edukację przygotowującą uczniów i studentów do przyszłej pracy otrzymują fundusze z działu budżetowego Ministerstwa Edukacji Republiki Słowackiej.

Zakres kompetencji, organizacja i zadania organów administracji państwowej, gmin, regionów i organów samorządowych w dziedzinie edukacji (z wyjątkiem szkolnictwa wyższego), są określone w Ustawie nr 596/2003 Kodeksu funkcjonowania administracji państwowej i samorządu w dziedzinie edukacji. Od 1 stycznia 2004 r. obowiązuje Ustawa nr 597/2003 o finansowaniu szkół podstawowych i średnich oraz placówek edukacyjnych, której podstawę stanowią normatywne koszty kształcenia w przeliczeniu na 1 ucznia.

Ministerstwo Edukacji Republiki Słowackiej, jako organ centralny administracji państwowej, kieruje pracami administracji państwowej w dziedzinie edukacji i sprawdza ich wykonanie. Ministerstwo podejmuje przede wszystkim decyzje w sprawie sieci placówek edukacyjnych, ustala zasady kierowania działalnością dydaktyczno-wychowawczą szkół oraz opracowuje projekty aktów prawnych i koncepcje rozwoju systemu edukacji.

Na szczeblu regionalnym administrację ogólną reprezentuje 8 regionalnych urzędów oświatowych. Mają one tę samą siedzibę i taki sam terytorialny zakres kompetencji jak samorządy regionalne. Sprawy związane z ogólną administracją na szczeblu lokalnym leżą w kompetencjach gmin.

Jeśli chodzi o odpowiedzialność za organizację szkół i gospodarowanie środkami finansowymi, uprawnienia decyzyjne posiadają jedynie poszczególne placówki mające osobowość prawną. Obecnie wszystkie szkoły podstawowe i średnie posiadają osobowość prawną.

Za przeprowadzanie inspekcji w placówkach edukacyjnych, nadzór nad nauczycielami i zewnętrzną ocenę szkół odpowiadają wyłącznie inspektorzy państwowi.

3. Edukacja przedszkolna

Edukacja przedszkolna, którą uznaje się za pierwszy szczebel systemu edukacji, obejmuje dzieci w wieku od 3 lat (a czasem nawet młodsze) do 6 lat. Uczęszczanie do placówki przedszkolnej nie jest obowiązkowe. W roku szkolnym 2009/10 wskaźnik skolaryzacji brutto (stosunek liczbowy wszystkich dzieci zapisanych do przedszkoli (*materská škola*) niezależnie od wieku, włącznie z dziećmi w wieku poniżej 3 lat i powyżej 5 lat, do całej populacji w wieku 3-5 lat) wyniósł 85,9%. Edukacja przedszkolna w placówkach publicznych jest bezpłatna, natomiast placówki prywatne pobierają opłaty.

4. Kształcenie obowiązkowe w pełnym wymiarze

Obowiązek szkolny trwa dziesięć lat – rozpoczyna się w wieku 6 lat i trwa do końca roku szkolnego, w którym uczeń kończy 16 lat.

Uczniowie uczęszczają najpierw do 9-letniej szkoły podstawowej (*základná škola*), która prowadzi kształcenie na poziomie szkoły podstawowej (klasy I-IV) i średniej I stopnia (klasy V-IX). Obowiązek szkolny dla uczniów z grup defaworyzowanych trwa od 0 do 9 roku szkoły podstawowej (klasa 0 w szkole podstawowej odpowiada klasie przygotowawczej). Większość uczniów kończy obowiązkową naukę w pełnym wymiarze po ukończeniu pierwszego roku kształcenia na poziomie szkoły średniej II stopnia w szkole średniej (*gymnázium, středná odborná škola lub konzervatorium*).

Po ukończeniu V klasy szkoły podstawowej uczniowie mogą zostać przyjęci do I klasy ośmioletniego programu kształcenia w gimnazjum (*gymnázium*) lub w konserwatorium tańca (*tanečné konzervatorium*); uczniowie ci kończą obowiązkową naukę w pełnym wymiarze po ukończeniu drugiego roku kształcenia na poziomie szkoły średniej II stopnia. Uczniowie, którzy ukończyli VIII klasę szkoły podstawowej mogą zostać przyjęci do I klasy pięcioletniego programu kształcenia w gimnazjum dwujęzycznym.

a) Etapy

<i>Základná škola</i> (jednolita struktura, kształcenie na poziomie podstawowym i kształcenie ogólne na poziomie średnim I stopnia)	Kształcenie na poziomie podstawowym (I etap, klasy I-IV), wiek: 6-10 lat i kształcenie ogólne na poziomie średnim I stopnia (II etap, klasy V-VIII lub V-IX), wiek: 11-14 lub 11-15 lat
<i>Gymnázium</i> (kształcenie ogólne na poziomie średnim I stopnia i pierwszy rok kształcenia na poziomie średnim II stopnia)	Wiek: 11-16, 14-16 lub 15-16 lat
<i>Středná odborná škola</i> – Wyspecjalizowana szkoła średnia (pierwszy rok kształcenia zawodowego na poziomie średnim II stopnia)	Wiek: 15-16 lat
<i>Konzervatorium</i> – Konserwatorium (kształcenie artystyczne na poziomie średnim I stopnia i pierwszy rok kształcenia artystycznego na poziomie średnim II stopnia)	Wiek: 11-16 lub 15-16 lat

b) Kryteria przyjęć

Kształcenie obowiązkowe jest bezpłatne. Wymogiem przyjęcia do *základná škola* jest wiek ucznia i dojrzałość szkolna. Jednak by zostać przyjętym do 8-letniego *gymnázium* (w wieku 11 lat), uczniowie muszą ukończyć V klasę szkoły podstawowej i zdać egzamin wstępny. Aby zostać przyjętym do gimnazjum dwujęzycznego (w wieku 14 lat, nauka trwa 5 lat) uczniowie muszą ukończyć VIII klasę szkoły podstawowej i zdać egzamin wstępny. Aby zostać przyjętym do 8-letniego *konzervatorium* o profilu tanecznym (w wieku lat 11) uczniowie muszą ukończyć V klasę szkoły podstawowej i zdać egzamin wstępny.

c) Dzienny/tygodniowy/roczny wymiar zajęć

Rok szkolny 2009/10 obejmował 188 dni zajęć dydaktycznych i trwał od 1 września do 31 sierpnia. Zajęcia (od minimum 22 do maksimum 25 lekcji trwających 45 minut dla dzieci w wieku ok. 7 lat i od 27 do 29 lekcji dla dzieci w wieku ok. 10 lat) są rozłożone na pięć dni w tygodniu. Minimalny i maksymalny roczny wymiar zajęć dydaktycznych wynosi od 620 godzin (I klasa) do 705 godzin (IV klasa) na poziomie szkoły podstawowej i od 761 godzin (V klasa) do 818 godzin (klasy VII-IX) na poziomie szkoły średniej I stopnia.

d) Wielkość klas/podział uczniów na klasy

Klasy są koedukacyjne i składają się z uczniów w tym samym wieku (wyjątek stanowią klasy mieszane z uczniami w zróżnicowanym wieku).

W roku szkolnym 2008/09 na 1 nauczyciela w *základná škola* przypadało średnio 12,7 ucznia (15,0 uczniów w przypadku nieuwzględniania nauczycieli pracujących w niepełnym wymiarze godzin). Klasy liczyły średnio 19,0 uczniów. W szkole podstawowej klasy tworzy się dla co najmniej 15 uczniów.

Maksymalna liczba uczniów w klasie 0 wynosi 16, w klasie I 22, w klasach II-IV 25, a w klasach V-IX 28 uczniów. Na lekcjach, w których uczestniczą uczniowie kilku różnych klas, maksymalna liczba uczniów wynosi 24.

Na pierwszym etapie szkoły podstawowej (ISCED 1) wszystkich przedmiotów uczy nauczyciel przedmiotów zintegrowanych, natomiast na drugim etapie (ISCED 2) lekcje prowadzi nauczyciele przedmiotu. Na pierwszym etapie nauczycielami przedmiotu mogą być jedynie nauczyciele języków obcych i religii.)

e) Treść i kontrola programów nauczania

Program nauczania obowiązkowego jest określony przez Państwowy Program Kształcenia. Szkolny program kształcenia musi być zgodny z Państwowym Programem Kształcenia, w skład którego wchodzi standardy kształcenia.

Nowa Ustawa o Edukacji, która weszła w życie 1 września 2008 roku, wprowadza zmiany w obszarze programów nauczania, które zaczęto stopniowo wdrażać w niektórych klasach.

Zaczynając od roku szkolnego 2008/09 programy nauczania dla pierwszej klasy szkoły podstawowej (I klasa *základná škola*) i dla pierwszej klasy kształcenia ogólnego na poziomie szkoły średniej I stopnia (V klasa *základná škola* i I klasa 8-letniego *gymnázium* i *konzervatórium*), jak również dla I klasy kształcenia na poziomie szkoły średniej II stopnia (I klasa *gymnázium*, *stredná odborná škola* i *konzervatórium*) są ustalane w oparciu o Państwowy Program Kształcenia na podstawie którego szkoły tworzą swoje programy nauczania, w których szczegółowo określają plan i programy nauczania.

Uczniowie innych klas są nauczani zgodnie z poprzednimi programami dopóki nie przejdą do następnego etapu edukacji.

Zgodność szkolnego programu nauczania z Państwowym Programem Kształcenia jest kontrolowana przez Państwową Inspekcję Szkół.

Szkolny program nauczania w nowej formie reprezentuje ważną zmianę w edukacji. Pozwala on wzmocnić autonomię szkoły i tworzy przestrzeń dla prowadzenia nauczania zgodnie ze specyfiką szkoły, potrzebami regionu, pracowników i innych partnerów.

Na przykład program nauczania dla edukacji podstawowej (ISCED 1) jest podzielony na siedem obszarów kształcenia. 1 – języki i komunikacja z przedmiotami podstawowymi: język słowacki i literatura, pierwszy język obcy. 2 – matematyka i praca z informacją: z przedmiotami matematyka, informatyka. 3 – przyroda i społeczeństwo: nauki przyrodnicze, historia i geografia. 4 – człowiek i wartości: etyka lub religia. 5 – człowiek i świat pracy: edukacja dla pracy. 6 – sztuka i kultura: edukacja muzyczna, edukacja artystyczna. 7 – zdrowie i ruch: wychowanie fizyczne.

Obszary kształcenia są połączone ścieżkami międzyprzedmiotowymi w celu rozszerzenia podstawowej treści przedmiotowej. Ścieżki te mogą być wykładane w ramach poszczególnych przedmiotów bądź w formie kursu lub niezależnego opcjonalnego przedmiotu.

Nauczyciele mogą używać metod nauczania i podręczników wedle własnego wyboru (z listy zaakceptowanej przez Ministerstwo Edukacji Republiki Słowackiej).

f) Ocena, promocja i kwalifikacje

Formy oceniania uczniów są określone przez Ustawę o Edukacji. Ocena może być kształtująca i sumatywna, co może być wyrażone w słowach, gradacji (pięcypunktowa skala oceniania) lub za pomocą kombinacji obu metod. Ocenianie należy do nauczycieli i ma miejsce w trakcie roku szkolnego (sprawdziany pisemne i ustne, zadania domowe). W trakcie kształcenia obowiązkowego uczeń, który nie zaliczył więcej niż dwóch przedmiotów obowiązkowych na koniec roku szkolnego powtarza klasę.

Uczeń, który na koniec roku szkolnego nie osiągnął zadowalających wyników z nie więcej niż dwóch przedmiotów obowiązkowych może decyzją dyrektora szkoły przystąpić do egzaminu poprawkowego.

Uczniowie dziewiątej klasy szkół podstawowych zdają ogólnokrajowy test *Testovanie 9* z języka nauczania i matematyki, a uczniowie uczęszczający do szkół z wykładowym językiem mniejszości także z języka słowackiego. Wyniki testu powinny stanowić znaczące kryterium przyjęcia do szkoły średniej.

Uczniowie otrzymują świadectwo na koniec pierwszego semestru i na koniec każdego roku szkolnego. Na zakończenie dziewiątej klasy szkoły podstawowej (*základná škola*), uczeń otrzymuje świadectwo oparte na wynikach nauki w szkole (bez egzaminu końcowego) wraz z dodatkowym dokumentem potwierdzającym, że „uczeń ukończył edukację w szkole średniej I stopnia”

5. Szkolnictwo średnie II stopnia i policealne

a) Rodzaje kształcenia

Szkolnictwo średnie II stopnia	
<i>Gymnázium</i> (drugi i wyższy rok kształcenia ogólnego na poziomie średnim II stopnia)	Wiek: 16-19 lat
<i>Stredná odborná škola</i> - Wyspecjalizowana szkoła średnia (drugi i wyższy rok kształcenia zawodowego na poziomie średnim II stopnia i dwa lata nauki uzupełniającej) (1)	Wiek: 16-18, 16-19, 16-20 lat
<i>Konzervatórium</i> – Konserwatorium (drugi i wyższy rok kształcenia artystycznego na poziomie średnim II stopnia)	Wiek: 16-18, 16-19 lat
Szkolnictwo policealne	
<i>Stredná odborná škola</i> - Wyspecjalizowana szkoła średnia	Wiek: 19-21 lat

(1) *Stredná odborná škola* (wyspecjalizowana szkoła średnia) zapewnia dwuletni program nauczania także dla uczniów którzy ukończyli szkołę podstawową w niższej niż dziewiąta klasie lub nie zaliczyli dziewiątej klasy. Uczniowie są w wieku 16-18 lat. Na zakończenie nauki otrzymują oni świadectwo na podstawie wyników egzaminu końcowego (wykształcenie na poziomie szkoły średniej I stopnia – ISCED 2).

b) Kryteria przyjęć

Warunkiem przyjęcia jest ukończenie ostatniej klasy 9-letniej *základná škola* i zdanie egzaminu wstępnego (jeżeli taki wymóg obowiązuje w danej szkole średniej).

c) Programy i treści nauczania

Program nauczania określa się w taki sam sposób jak w ramach kształcenia obowiązkowego. Przedmioty obowiązkowe są takie same dla wszystkich uczniów kształcących się w danym profilu. Nauczyciele mogą dostosowywać programy nauczania do sytuacji w danym regionie i szkole oraz zainteresowań i potrzeb uczniów. Zmiany wprowadzone w kształceniu następującym po ukończeniu obowiązku szkolnego weszły w życie od roku szkolnego 2009/10.

d) Ocena, promocja i kwalifikacje

Uczniów ocenia się w taki sam sposób jak w ramach kształcenia obowiązkowego. Świadectwo wydawane po zdaniu przez ucznia egzaminu końcowego, *maturitná skúška* (który składa się z zewnętrznej i wewnętrznej części, tematy pisemnej części są ustalane i oceniane zewnętrznie przez Narodowy Instytut Certyfikowanych Pomiarów Kształcenia). Egzamin ten jest organizowany przez wszystkie szkoły średnie II stopnia, stanowi minimalny wymóg ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe.

Szkoły średnie II stopnia prowadzą kształcenie policealne (*stredná odborná škola*) przewidziane dla kandydatów, którzy posiadają świadectwo ukończenia szkoły średniej. W ramach kształcenia policealnego uczniowie uzupełniają i pogłębiają zdobyte wykształcenie, aby lepiej przygotować się do wykonywania zawodu. Specjalizują się w wykonywaniu konkretnych prac lub uzyskują kwalifikacje zawodowe w innej dziedzinie kształcenia niż dziedzina, z której zdawali egzamin końcowy w szkole średniej. Kształcenie policealne prowadzone jest na ogół w niepełnym wymiarze.

6. Szkolnictwo wyższe

a) Rodzaje uczelni

Uczelnie prowadzą studia na trzech poziomach: studia pierwszego stopnia trwające 3-4 lata i kończące się uzyskaniem tytułu licencjata (BA), studia magisterskie (MA) drugiego stopnia (magister, *inżynier*, doktor *medicyny*), które mogą trwać od jednego do trzech lat i studia doktoranckie (PhD) stanowiące trzeci cykl kształcenia wyższego. Standardowa długość studiów doktoranckich waha się od 3 do 4 lat (standardowa liczba punktów rekomendowana przez orzeczenie wynosi 60 punktów na rok akademicki). Europejski System Transferu Punktów (ECTS) został w pełni wprowadzony od roku akademickiego 2005/06 dla poziomów BA/MA/studia doktoranckie.

<i>Univerzita, Vysoká škola, Akadémia</i>	Wiek: 19-21, 19-22, 19-23, 19-24/22/23/24 lata
<i>Stredná odborná škola</i> - wyspecjalizowana szkoła średnia, <i>vyššie odborné odium</i> (wyższe studium zawodowe ISCED 5B)	Wiek: 19-21, 19-22 lata
<i>Konzervatórium</i> (Konservatorium) – wykształcenie artystyczne	18-19, 19-21 lat

b) Warunki wstępu

Minimalnym warunkiem przyjęcia na studia wyższe jest posiadanie świadectwa wydawanego uczniom, którzy zdali egzamin końcowy w szkole średniej II stopnia (*vysvedčenie o maturitnej skúške*). Pozostałe kryteria, np. zdanie egzaminu wstępnego oraz treść i formę tych egzaminów, określają poszczególne uczelnie.

Kształcenie na publicznych i państwowych uniwersytetach jest obecnie darmowe z wyjątkiem przypadków przedłużenia standardowego czasu trwania studiów. Prywatne uniwersytety mogą wymagać czesnego wedle własnego uznania.

Publiczna instytucja oferująca wyższe kształcenie na poziomie studiów wyższych może wymagać od kandydatów opłat na poczet wydatków związanych z procedurą rekrutacyjną. Opłata jest ustalana na podstawie rzeczywistych wydatków instytucji związanych z tą procedurą.

c) Kwalifikacje

Studia pierwszego stopnia kończą się uzyskaniem tytułu *bakalár* (BA). Dyplom ten umożliwia absolwentom podjęcie studiów magisterskich lub wejście na rynek pracy. Studenci, którzy ukończyli studia uniwersyteckie (trwające 2-3 lata po uzyskaniu tytułu *bakalár* lub 5-6 lat jako odrębny cykl kształcenia), otrzymują dyplom i tytuł *inżynier*, magister lub doktor (na wydziałach medycyny '*doktor všeobecného lekárstva*, *doktor zubného lekárstva*' i weterynarii '*doktor veterinárskeho lekárstva*'). Posiadacze tych dyplomów mogą podjąć studia doktoranckie na uniwersytecie.

Studenci wyższego studium zawodowego na zakończenie dwuletniego bądź trzyletniego programu nauczania w wyspecjalizowanej szkole średniej otrzymują świadectwo zdania egzaminu i dyplom ukończenia wraz z prawem używania tytułu „specjalista dyplomowany” (DiS). Absolwenci konserwatorium otrzymują tytuł „specjalisty dyplomowanego” o skrócie DiS.art.

7. Kształcenie specjalne

Większość dzieci mających specjalne potrzeby edukacyjne uczęszcza obecnie do szkół specjalnych. Wdrożenie dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi do systemu kształcenia specjalnego wymaga rekomendacji odpowiedniego specjalisty i zgody rodziców. Struktura kształcenia specjalnego jest bardzo zbliżona do struktury kształcenia w szkolnictwie ogólnodostępnym.

Kształcenie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na poziomie od edukacji przedszkolnej do szkół średnich II stopnia prowadzone jest w szkołach specjalnych lub ogólnodostępnych. W szkołach ogólnodostępnych dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi może uczyć się wraz ze swymi zdrowymi rówieśnikami w klasie ogólnodostępnej (integracja indywidualna) lub z innymi dziećmi mającymi tego samego rodzaju upośledzenia w klasie specjalnej w szkole ogólnodostępnej (integracja grupowa).

W roku szkolnym 2009/10 uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi stanowili 8,6% ogółu uczniów objętych kształceniem obowiązkowym (562 579 uczniów); uczniowie kształceni oddzielnie (w

szkołach specjalnych i specjalnych klasach szkół ogólnodostępnych) stanowili 5,4%, a uczący się w ramach integracji indywidualnej w klasach ogólnodostępnych – 3,2%.

8. Nauczyciele

Nauczyciele, którzy uczą na pierwszym etapie *základná škola* – szkoły podstawowej (jako nauczyciele przedmiotów zintegrowanych, ISCED 1) i drugim etapie tej szkoły (jako nauczyciele przedmiotu, ISCED 2) oraz w szkołach średnich II stopnia (jako nauczyciele przedmiotu, ISCED 3), obowiązkowo kończą studia na uniwersytecie (na poziomie magisterskim). Studia (model równoległy) trwają 4 lata dla nauczycieli uczących na pierwszym etapie *základná škola* i 5 lat dla nauczycieli uczących na drugim jej etapie i w szkole średniej II stopnia (jako nauczyciele przedmiotu). Nauczyciele pracujący w szkołach publicznych nie mają już statusu urzędników państwowych, są pracownikami państwowymi.

9. Aktualne reformy i debaty w dziedzinie edukacji

Pod koniec roku 2000 przyjęty został Narodowy Program Edukacji. Jest to program reform na następne 15 do 20 lat – finalizowany projekt Millennium i Narodowy Program Edukacji w Republice Słowackiej, który został opracowany z uwzględnieniem naszych wspólnych korzeni, historii oraz aktualnych wymogów i możliwości. Odpowiada on także na przewidywane potrzeby i wymogi mogące się pojawić w bliskiej i dalekiej przyszłości. W programie wytyczono pewien kierunek czy wizję zmian prowadzących do ogólnych i konkretnych celów w dziedzinie edukacji oraz określono sposób realizacji tych celów. Jest to istotny krok na drodze do opracowania pełnej strategii reform, których fundament ma stanowić nowa ustawa o edukacji.

Rząd stopniowo wprowadza propozycje reform z Millennium poprzez dostarczanie nowych wytycznych. Następujące z nich zostały zaaprobowane w marcu 2007 przez Rząd Republiki Słowackiej i Ministerstwo Edukacji Republiki Słowackiej: Wytyczne dla pomocy z zakresu pedagogiki specjalnej; Wytyczne dla zintegrowanej pomocy pedagogiczno-psychologicznej (propozycje nowej organizacji i współpracy usług pomocowo-doradczych. Skupiają się one na prewencji i dotyczą dzieci z rodzin defaworyzowanych i dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wytyczne te doprecyzowują obszar działania pedagogów specjalnych, psychologów, pomoc w wybieraniu zawodu i pomoc pedagogiczną zgodnie z prawem przeciw dyskryminacji z maja 2004); Wytyczne pracy w edukacji przedszkolnej (więcej szczegółów poniżej); Wytyczne wspomaganie rozwoju uzdolnionych i utalentowanych uczniów (odnoszą się do pracy szkół i klas dla dzieci wyjątkowo uzdolnionych artystycznie i sportowo i są blisko związane z Wytycznymi dla podstawowej edukacji artystycznej. Celem obu tych wytycznych jest maksymalne zaangażowanie dzieci w kształcenie artystyczne i sportowe podczas ich wolnego czasu); Wytyczne dla nauczania języków obcych (więcej szczegółów poniżej) i wytyczne dla uczenia się przez całe życie i doradztwa w Republice Słowackiej (mają one na celu zwiększenie liczby uczących się dorosłych, odnawiania posiadanych i nabywania nowych kompetencji).

Wszystkie te nowe wytyczne stały się podstawą do przygotowania nowej Ustawy o Edukacji Nr 245/2008, która weszła w życie 1 września 2008 roku. Tego samego dnia 13 Rozporządzeń związanych z nową Ustawą o Edukacji przygotowanych przez Ministerstwo Edukacji nabrało mocy prawnej.

A – Trwające reformy i debaty w dziedzinie edukacji związane z ramą strategii 'ET 2020'

1. Wdrażanie programów mobilności i uczenia się przez całe życie

- strategie uczenia się przez całe życie

W grudniu 2009 zostało wydane Rozporządzenie Nr 568 dotyczące uczenia się przez całe życie, które dostosowuje system akredytacji i informacji dotyczącej edukacji dorosłych, a także zasady i procedurę uznawania wyników dalszej edukacji. www.minedu.sk

- Europejskie Ramy Kwalifikacji

Konieczne decyzje w sprawie procesu rozwoju krajowych ram kwalifikacji w Republice Słowackiej są już podjęte na poziomie Ministerstwa Edukacji, Nauki, Badań i Sportu Republiki Słowackiej i na poziomie rządowym. Rozwój tych ram będzie kluczową działalnością procesu implementacji europejskich ram kwalifikacji (EQF) na Słowacji. Proces referencyjny rozpoczął się w roku 2008, a jego koniec jest przewidziany na rok 2013. www.minedu.sk

- Rozszerzenie mobilności w uczeniu się

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

2. Podnoszenie jakości i wydajności edukacji i szkoleń

- Nauka języków

W związku z wytycznymi dla nauczania języków obcych w ramach reform z programu Millenium, nauka języka jest obowiązkowa od trzeciej klasy szkoły podstawowej, uczniowie mają wtedy 8 lat. Ma to na celu zapewnienie, aby absolwenci szkół średnich drugiego stopnia mieli opanowane dwa języki obce i dzięki temu lepszą pozycję na rynku pracy.

- Rozwój zawodowy nauczycieli i trenerów

Rozporządzenie Nr 317 na temat kadry dydaktycznej, które zawiera także propozycję systemu kontynuacji kształcenia dla pracowników dydaktycznych zostało przyjęte w lipcu 2009 i weszło w życie w listopadzie 2009. www.minedu.sk

- Zarządzanie i finanse

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

- Podstawowe umiejętności z zakresu czytania, matematyki i nauk ścisłych

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

- „New Skills for New Jobs” (Nowe Umiejętności dla nowych Zawodów)

Rozwój systemu prognozowania i monitorowania potrzeb rynku pracy będzie prowadzony w ramach strategii uczenia się przez całe życie i doradztwa, która została przyjęta w roku 2007.

3. Promowanie sprawiedliwości, spójności społecznej i aktywnego obywatelstwa

- Uczniowie przedwcześnie kończący edukację

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

- Edukacja przedszkolna

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

- Migranci

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

- Uczniowie ze specjalnymi potrzebami

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

4. Rozwijanie kreatywności i innowacji, włącznie z przedsiębiorczością, na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń

- Przekrojowe kompetencje kluczowe

Republika Czeska stara się zawrzeć rozwój umiejętności kluczowych we wszystkich obszarach kształcenia krajowego systemu edukacji. Na potrzeby projektu państwowego programu kształcenia zostały opracowane Wskaźniki kluczowych umiejętności dla poszczególnych poziomów i obszarów nauczania. Zaczynając od roku szkolnego 2008/09 programy nauczania dla pierwszych klas szkół podstawowych, szkół średnich I stopnia, a także pierwszych klas szkół średnich II stopnia są określone przez państwowy program kształcenia. Na jego podstawie szkoły tworzą swoje programy kształcenia, w których szczegółowo definiują plany i programy nauczania.

- Instytucje przyjazne innowacjom

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

- Partnerstwo

Brak zmian w polityce na poziomie krajowym.

B - Inne ważne trwające reformy i debaty w dziedzinie edukacji na poziomie krajowym

- Kształcenie zawodowe

Ustawa o kształceniu zawodowym i szkoleniach Nr 184/2009 weszła w życie 1 września 2009. Obejmuje ona: a) warunki zapewniania uczniom zawodowego kształcenia i szkoleń zgodnie z potrzebami rynku pracy, b) współpracę, pozycję i zadania jednostek administracyjnych, regionów samorządowych, pracodawców i pracowników w zapewnianiu zawodowego kształcenia i szkoleń, c) finansowanie i pomoc materialną dla uczniów, d) fundusz dla rozwoju zawodowego kształcenia i szkoleń.

W kwietniu 2010 rozpoczęty został projekt popularyzacji kształcenia zawodowego i szkoleń. Jego celem jest przyciągnięcie większej liczby aplikantów do systemu wyspecjalizowanych szkół średnich. Promocja kształcenia zawodowego i szkoleń jest skierowana na zapewnienie uczniom szansy wybrania programów nauczania potrzebnych na rynku pracy, zmniejszenie bezrobocia wśród młodych ludzi i rozwijania współpracy między placówkami edukacyjnymi i przedstawicielami świata biznesu i przemysłu.

- Szkolnictwo wyższe

W październiku 2009 przyjęta została Ustawa Nr 496/2009 zmieniająca i uzupełniająca wcześniejszą Ustawę o Szkolnictwie Wyższym Nr 131/2002. Ustanowione zostały nowe warunki rejestracji na studia, sposób rejestracji pracy końcowej, doktorskiej i habilitacyjnej. Na mocy nowej ustawy uczelnie wyższe mają obowiązek wydać bez opłaty tłumaczenie dyplomu w języku angielskim.

Rok 2009 charakteryzował się trwającymi projektami uczelni wyższych i ministerstwa Edukacji, które poprawiły sposób zarządzania sektorem szkolnictwa wyższego i zwiększyły przejrzystość jego działania. Zapoczątkowano wtedy tworzenie centralnego portalu informacyjnego uczelni wyższych, centralnego rejestru studentów i centralnego rejestru publikacji.

Obecne działania skupiają się na modernizacji systemu akredytacji, finansowania i rozróżniania uczelni wyższych, jak i na przyznawaniu dotacji wyższym uczelniom zgodnie z jakością funkcjonowania.

- Kontynuacja nauki i szkoleń

Tematem dyskusji jest przygotowanie warunków dla uznawania wyników kształcenia formalnego i nieformalnego tak, by dało się je przełożyć na wykształcenie potrzebne w celu zatrudnienia na rynku pracy. Trwają prace nad stworzeniem krajowego systemu kwalifikacji.

Opracowanie: Słowackie Biuro Eurydice

Bardziej szczegółowe informacje o systemach edukacji w Europie można znaleźć w prowadzonej przez EURYDICE bazie danych EURYBASE (<http://www.eurydice.org>).

Ostatnia aktualizacja: 2010